

OOSTENDE. MEIDAGEN 1940

Op 21 mei 1940, te vier uur in den morgen werd de brandweer van Nieupoort door den bevelhebber der brandweer van Brugge, telefonisch opgebeld om naar Oostende te trekken, ten einde aldaar verschillende branden te bestrijden, die door een luchtaanval waren veroorzaakt. De aanvoerder der Nieupoortsche brandweer, heer Berquin Paul, schrijft in zijn oorlogsdagboek van de Nieupoortsche brandweer, dat te Oostende heele rijen huizen in brand stonden.

Op 22 mei werd de hulp derzelfde brandweer nogmaals ingeroepen. Dit maal was het burgemeester Serruys zelf die hulp vroeg. Nogmaals werd hulp geboden. Ook op 24 mei kwam vanwege Oostende hulpgeroep, maar gezien de verergering die in den toestand was gekomen, moest die hulp dit maal ontzegd worden.

Deze hulpaanvraag toont duidelijk aan dat het brandweerkorps van Oostende, door de oorlogsgebeurtenissen, geheel ontredderd was. Velen hadden de wijk genomen en de brandhaarden konden vrijelijk uitwoeden. Het is vrijwel uitgemaakt dat gedurende deze dagen de branden noch het stadhuis, noch het gebouw waarin de openbare boekerij en het archief geborgen waren, deze gebouwen niet teisterden. Het was de middestad met de Kapellestraat, die het leelijk te verduren had.

Voordien echter hadden reeds bombardementen plaats gehad. De eerste luchtaanval geschiedde op 15 mei, 's avonds om half tien en de eerste bommen vielen op het strand, op een honderdtal meter van het Napoleon fort. Dus aan de overzijde van de havengeul. Door de luchtverplaatsing werden deuren en vensters van het fort uitgerukt. Dit fort was, in de laatste jaren tot geschiedkundig en oudheidkundig museum ingericht geworden. De borstbeelden van Koning Leopold I en van minister Beer-naert, een ouder beeld van Napoleon werden verbrijzeld. Verschillende schilderijen werden door glasscherven beschadigd, enkele zelf aan flarden gereten. In de volgende dagen echter gebeurde de grootste schade aan de oudheidkundige en geschiedkundige verzameling, in 't fort ingericht. Echter niet door beschieting, maar wel door plundering. Glazen kasten werden stuk geslagen, om het daarin tentoongestelde zilverwerk en de muntstukken te robben. Slechts in juni konden de overblijfsels van de verzamelingen weggehaald worden. Ze werden in veiligheid gebracht in de kelders van het nieuw gerechtshof, waar ze tot nog toe bewaard worden.

't Is op woensdag 27 mei dat de stadsboekerij met het archief, door brand vernield werd. 's Morgens, omstreeks negen uur viel een bom voor den ingang. Het trapgat werd vernield, zoodat de eerste verdieping, waar

de boekerij was ingericht, en den zolder waar het archief was geborgen, niet meer te bereiken waren.

Besloten werd de deuopening met plankenschutsels af te sluiten, om indringing en plundering te beletten. 's Namiddags echter werden talrijke brandbommen geworpen. Een trof een aanpalend huis, dat vuur vatte. De brandweer, of wat er van overbleef, was niet bij machte het vuur te bestrijden, want ze had de handen overvol. Overal immers waren brandhaarden ontstaan. Gevreesd werd dat ook op het stadhuis brandbommen zouden terecht komen en de hoofdingénieur van stad deed het glazen afdak stuk slaan, ten einde te vermijden dat brandbommen aldaar zouden blijven liggen en 't vuur aan 't gebouw zelf brengen. Intusschen was een flink briesje uit 't noorden opgestoken en al den overkant van de markt schoot een kapperswinkel in brand en omstreeks elf uur in den avond hadden de vlammen ook het bibliotheekgebouw zelf aangetast en stond de zolder in laaie.

Om half een, na een nieuw luchtbombardement, stond ook het stadhuis in vlammen. Het vuur ontstond bij den beiaardtoren. Een uur later was het gansche gebouw aangetast. Toen stortte het beiaardtorentje brandend neder, deelde het vuur mede aan de gebouwen van het straatje dat weldra een vuurzee geleek. De groote klokken van den beiaard donderden stuk op het voetpad langs het stadhuis.

De beiaard van Oostende deelde alle wisselvalligheden van de stad zelf. Verschillende malen werd hij verwoest en hersteld. Reeds in 1468 wordt er gewag gemaakt van een beiaard. Begin 1700 herplaatst en heringericht door Witlockx en Causard. De beiaard bestond uit veertig klokken. Alhoewel hij niet tot de belangrijkste en bijzonderste van 't land kon gerekend worden, bezat hij toch een gewaardeerden klankenrijkdom en goede toonschakeering. Dit kan blijken uit de opdracht die de vaardige Oostendsche beiaardier, Frans Vauchelet, in 1736 vanwege het magistraat van Nieupoort te vervullen kreeg. In maart – april 1736 was de nieuwe beiaard te Nieupoort, door Vanden Gheyn, geplaatst geworden. Mede met Ignatius Amare, zangmeester in de Nieupoortsche parochiekerk, Johannes Degruyter, organist in dezelfde kerk, Johannes Geert, violonist der kerk en Cornelius Begerem, beiaardier der stad Nieupoort, werd Frans Vauchelet aangezocht den Nieupoortschen beiaard te toetsen en te keuren.

De opdracht van Frans Vauchelet bestond om goed te doen dat 'het carillon wezende twee octaven clocken is in toon, staef, revonantie ende harmonie conforme aan de twee hoogste octaven van den tegenwoordigen beijaart tot Oostende, ofte niet'.

Frans Vauchelet bracht een goedkeurend verslag uit en ontving voor

zijn 'voyage' en voor zijn karweitje het bedrag van achttien gulden. Het spreekt vanzelf dat dit klokkenspel, gedurende de vorige twee eeuwen, niet ongewijzigd bleef. Herstellingen en vernieuwingen deden zich voor, klokken moesten vervangen worden. Omstreeks 1856 moest het stadhuistorentje, waarin de beiaard hing, grondige herstellingen ondergaan. De beiaard werd afgehaakt en bleef gedurende een veertigtal jaren opgeborgen en onbespeeld. Op 12 januari 1896 hoorden de Oostendenaars opnieuw de klokken rinkelen. Door H. Somers was de beiaard herplaatst, aangevuld en volledig geworden. Beiaardier Jef Denyn van Mechelen, daartoe uitgenodigd, kwam het eerste spel geven, ten einde terzelfdertijd de klokken te keuren.

Wat er van het oorspronkelijke klokkenspel en van de gedane herstellingen overbleef, ging in den wereldoorlog van 1914 - 1918 geheel verloren. De klokken werden weggehaald. In 1925 werd een nieuwe beiaard geplaatst die noch in omvang noch in klankrijkdom den eerste evenaarde. Het bestond ook uit veertig klokken. Buiten het handspel bezit Oostende ook een rommel of mekanische trommel die automatisch werd bespeeld en over de Wapenplaats rammelden, van uit het torentje bij de tijdsverdeling van het uur, ieder kwartuur, leuken volkswijsjes en gekende liedjes over de stad.

De nacht van 27 op 28 mei had voor Oostende verschrikkelijke uitwerksels. Zij die zoo'n nacht hebben medegemaakt onder het gestadig bombardement, begrijpen en beseffen thans best, hoe machteloos men staat tegenover de huidige vernielingsmiddelen van den oorlog. Alles liep verward en ontredderd dooreen. De geweldige ontploffingen beletten alle verder degelijk reddingswerk en het stadhuis kende den ondergang. Het stadhuis strekte zich uit over de heele lengte van den oostelijken kant van de markt. Het oorspronkelijke gebouw werd in 1711 opgericht en in 1886 - 1887 grondig hersteld. Aanvankelijk bekroonde een torentje de beide uiteinden van het gebouw. Later verdween het torentje van den zuidelijken hoek, zoodat alleen nog het noordertorentje bewaard bleef.

Dit langwerpig barokstadhuis, met zijn dubbele rij hoge vensters, bood in bouwkundig opzicht geen uitwendige merkwaardigheden. Een gedeelte van de gelijkvloerslokalen, langs de markt gelegen, diende voor gelagen vergaderzaal van een paar franstalige letterkundige kringen. Voordien waren, op het eerste verdiep, de zalen van het Casino ingericht waar de hoge en rijke burgerlui zich wekelijks vereenigden om er danspartijtjes te houden om hun trouwlustige meisjes aan een man te helpen.

Wanneer in 1852 de eerste Kursaal werd geopend, bleef het casino wel bestaan, maar het wereldsche leven verplaatste zich geleidelijk.

Op een lithoafdruk in het album van Stroobant bemerken we dat in 1847 de hoofdingang op de groote markt uitgaf. Die hoofdingang bleef bestaan, maar niet voor de eigenlijke stadsdiensten. De dienstingang werd in de kerkstraat aangebracht.

Na de uitbranding van stadsbibliotheek en stadhuis, werd, eenige maanden later, het overblijvende puin neergehaald en weggevoerd.

Moet het verdwijnen van die gebouwen zelf, slechts als een half kwaad aangezien worden, men herbouwt immers steenen constructies, de schade daarentegen aan al het kostbare dat in beide gebouwen geborgen was, is vrijwel onherstelbaar te noemen.

JUUL FILLIAERT

P.S. Dit teruggevonden en onuitgegeven handschrift verschijnt in zijn oorspronkelijke spelling. Is van de hand van Juul Filliaert, heemkundige, overleden 24 december 1948.

STAVELE

Op een avond werd eene tooneelvertooning gegeven in een lokaal dezer gemeente. Een toeschouwer, om plaats tenemen, stak eenen stoel in de hoogte.

Ongelukkig stiet hij tegen de petroollamp, die verbrijzeld werd.

De petrool ontplofte.

Dadelijk ontstond een groote schrik en verwarring, elk vluchtte en wilde buiten zijn.

Daar de vertooning plaats had op eene bovenzaal, kon de trap intijds de vluchtenden niet slikken. De andere lampen werden ook in de verwarring uitgeslagen. Verscheidene personen zijn gekwetst, eene juffer is het haar van haar hoofd verbrand, eene andere is den arm gebroken, eene derde is door eene venster gesprongen en op een afdak terecht gekomen. Een manspersoon is onder de voeten vertrappeld en erg bezeerd.

(De Gazette van brugge nr 11 – 26.1.1901)
